

Міністерство освіти і науки України
Сумський державний університет
Навчально-науковий інститут бізнесу, економіки та менеджменту
Кафедра бухгалтерського обліку та оподаткування

КВАЛІФІКАЦІЙНА РОБОТА МАГІСТРА
На тему «СУЧАСНИЙ СТАН ТА ПЕРСПЕКТИВИ ОПОДАТКУВАННЯ
ПОДАТКОМ НА ПРИБУТОК ПІДПРИЄМСТВ В УКРАЇНІ»
Спеціальності 071 «Облік і оподаткування»
Студента 2 курсу, групи ОП.м-01а
Кулинич Сергія Вікторовича

Подається на здобуття освітнього ступеня магістр.

Кваліфікаційна робота магістра містить результати власних досліджень.
Використання ідей, результатів і текстів інших авторів мають посилання на
відповідне джерело

_____
(підпис)

Кулинич С.В.
(ініціали та прізвище студента)

Керівник: к.е.н., доц.,ст. викладач
Мірошніченко О.В.

_____
(підпис)

Суми – 2021 рік

РЕФЕРАТ

кваліфікаційної роботи на тему
«СУЧАСНИЙ СТАН ТА ПЕРСПЕКТИВИ ОПОДАТКУВАННЯ
ПОДАТКОМ НА ПРИБУТОК ПІДПРИЄМСТВ В УКРАЇНІ»

студента Кулинича Сергія Вікторовича

Актуальність дипломної роботи зумовлена низькою соціальною функцією чинного механізму оподаткування податку на прибуток, а також можливості податку виступати важливим інструментом конкурентоздатності, інвестиційної привабливості та впливати на соціально-економічний розвиток суспільства. Тому дослідження методики і організації обліку та оцінювання фіскальної ефективності податку на прибуток в сучасних трансформаційних умовах вітчизняного законодавства є особливо актуальною, оскільки ефективність податкового механізму безпосередньо пов'язана із ступенем задоволення соціальних потреб.

Метою роботи є комплексне дослідження теоретичних та практичних засад оподаткування податком на прибуток підприємств, а також розробка пропозицій щодо реформування оподаткування цим податком на засадах фіскально-регуляторної ефективності.

Об'єктом дослідження є організаційно-функціональний механізм справляння податку на прибуток в Україні. Предметом дослідження є сукупність теоретичних та практичних аспектів щодо оподаткування прибутку підприємств в Україні та визначення його фіскальної ефективності.

Методологічну основу дослідження становлять спеціальні та загальнонаукові методи, а саме: аналіз і синтез, індукція й дедукція, методи статистичного, кореляційно-регресійного аналізу.

Інформаційну базу дослідження формують Податковий кодекс України, статистична звітність Державної служби статистики України, Державної казначейської служби України, вітчизняні та зарубіжні наукові публікації, аналітичні звіти та ін.

Одержані результати вдосконалення системи оподаткування податку на прибуток в Україні полягають у наступному:

- проаналізовано та узагальнено практику оподаткування податку на прибуток в країнах європейського союзу та в Україні в цілому;
- формалізації релевантних факторів впливу на цільові параметри розвитку податку на прибуток в Україні, а також силу і напрямок їх взаємозв'язку на основі використання регресійного аналізу;
- встановлено основні проблеми функціонування податку на прибуток;
- розроблено пропозиції щодо удосконалення системи оподаткування податку на прибуток підприємств в Україні з урахуванням закордонного досвіду;

Ключові слова: податок на прибуток підприємств, податкове навантаження, фіскальна ефективність, податкові надходження, інфляція, податковий кодекс.

Зміст кваліфікаційної роботи викладено на 54 сторінках, зокрема список використаних джерел із 43 найменувань, розміщений на 4 сторінках. Робота містить 7 таблиць, 8 рисунків, а також 3 додатка.

Рік виконання кваліфікаційної роботи магістра – 2021 рік.

Рік захисту роботи – 2021 рік.

Міністерство освіти і науки України
Сумський державний університет
Навчально-науковий інститут бізнесу, економіки та менеджменту
Кафедра бухгалтерського обліку та оподаткування

ЗАТВЕРДЖУЮ
Завідувач кафедри
к.е.н., доцент
_____ Серпенінова Ю.С.
(підпис)
«__» _____ 2021 р.

ЗАВДАННЯ НА КВАЛІФІКАЦІЙНУ РОБОТУ МАГІСТРА
спеціальність 071 «Облік і оподаткування»
студенту 2 курсу, групи ОПм-01а
Кулиничу Сергію Вікторовичу

(прізвище, ім'я, по-батькові)

1. Тема роботи: «Сучасний стан та перспективи оподаткування податком на прибуток підприємств в Україні» затверджена наказом по університету від «8» листопада 2021 року №0807-VI
2. Термін подання студентом закінченої роботи «14» грудня 2021 року
3. Мета кваліфікаційної роботи полягає у вивченні теоретичних засад і розробленні практичних рекомендацій щодо удосконалення оподаткування податком на прибуток підприємств на основі податкової та регуляторної ефективності.
4. Об'єкт дослідження є процес оподаткування прибутку підприємств в Україні.
5. Предмет дослідження: фінансово-економічні відносини, що виникають між державою та суб'єктом господарювання під час оподаткування прибутку підприємств
6. Кваліфікаційна робота виконується на матеріалах теоретичної розробки науковців, наукових статей, відповідних нормативно-правових актів, статистичної звітності Державної служби статистики, Казначейства.

7. Орієнтовний план кваліфікаційної роботи, терміни подання розділів керівникові та зміст завдань для виконання поставленої мети

Розділ 1 «Теоретичні аспекти оподаткування податком на прибуток підприємств: вітчизняний і зарубіжний досвід» - 22 жовтня 2021 року
(назва – термін подання)

У розділі 1 розглянути сутність, роль та значення податку на прибуток підприємств в економіці; дослідити організаційні особливості справляння податку на прибуток в Україні; розглянути світовий досвід оподаткування податком на прибуток підприємств

Розділ 2 «Оцінка функціонування системи оподаткування податком на прибуток підприємств в Україні та світі» - 12 листопада 2021 року
(назва – термін подання)

У розділі 2 провести аналіз структури і динаміки податку на прибуток підприємств до державного бюджету України; здійснити оцінку впливу макроекономічних показників на фіскальну та регуляторну ефективність
(зміст конкретних завдань до розділу, які має виконати студент)

Розділ 3 «Шляхи реформування системи оподаткування податку на прибуток в Україні» - 3 грудня 2021р.
(назва – термін подання)

У розділі 3 окреслити проблеми стягнення податку на прибуток в Україні та запропонувати шляхи їх усунення
(зміст конкретних завдань до розділу, які повинен виконати студент)

Дата видачі завдання: «30» вересня 2021 року

Керівник кваліфікаційної роботи _____
(підпис)

Мірошніченко О.В.
(ініціали, прізвище)

Завдання до виконання одержав _____
(підпис)

Кулинич С.В.
(ініціали, прізвище)

ЗМІСТ

ВСТУП.....	7
РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ АСПЕКТИ ОПОДАТКУВАННЯ ПОДАТКОМ НА ПРИБУТОК ПІДПРИЄМСТВ: ВІТЧИЗНЯНИЙ І ЗАРУБІЖНИЙ ДОСВІД....	9
1.1 Сутність, роль та значення податку на прибуток підприємств в економіці.....	9
1.2 Організаційні особливості справляння податку на прибуток в Україні	14
1.3 Світовий досвід оподаткування податком на прибуток підприємств	18
РОЗДІЛ 2. ОЦІНКА ФУНКЦІОНУВАННЯ СИСТЕМИ ОПОДАТКУВАННЯ ПОДАТКОМ НА ПРИБУТОК ПІДПРИЄМСТВ В УКРАЇНІ ТА СВІТІ.....	23
2.1 Аналіз структури і динаміки податку на прибуток підприємств до державного бюджету України	23
2.2 Фіскальна та регуляторна ефективність податку на прибуток в Україні та відповідний вплив на неї макроекономічних показників.....	25
РОЗДІЛ 3. ШЛЯХИ РЕФОРМУВАННЯ СИСТЕМИ ОПОДАТКУВАННЯ ПОДАТКУ НА ПРИБУТОК В УКРАЇНІ.....	32
3.1 Проблеми стягнення податку на прибуток в Україні.....	32
3.2 Перспективи проведення реформ про стягнення податку на прибуток в сучасній Україні	35
ВИСНОВКИ	40
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ	43
ДОДАТКИ.....	48

ВСТУП

В умовах ринкових відносин податкова система є одним із найважливіших економічних регуляторів, базою фінансово-кредитного процесу державного регулювання економіки. Суттєвим важелем регулювання розподілу між державою та компаніями всіх форм власності прибутку, як основного джерела інвестиційної та інноваційної діяльності організацій, є податок на прибуток підприємств, який є важливою частиною податкової системи України.

Даний податок історично був центральним в оподаткуванні суб'єкта господарювання, оскільки показники прибутку традиційно розглядалися як основна характеристика діяльності цього суб'єкта.

Покращення сучасного рівня податку на прибуток підприємств є однією з найважливіших соціально-економічних проблем, від швидкого вирішення якої значною мірою залежить подальший розвиток малого та середнього підприємництва в Україні.

При оподаткуванні прибутку підприємств увага приділяється рівню податкових ставок, предмету оподаткування, вимогам щодо надання податкових пільг підприємствам та їх складу тощо. Тому своєчасне вирішення вищезазначених проблем є особливо актуальним, як основа для вдосконалення модернізації податку на прибуток підприємств та досягнення нового, більш сучасного рівня оподаткування в Україні в цілому.

Мета кваліфікаційної роботи полягає у вивченні теоретичних засад і розробленні практичних рекомендацій щодо удосконалення оподаткування податком на прибуток підприємств на основі податкової та регуляторної ефективності.

Для досягнення заданої мети необхідно вирішити наступні завдання:

- розглянути економічну сутність та основи справляння податку на прибуток підприємств в Україні;
- визначити роль податку на прибуток підприємств як інструменту

державного регулювання економіки;

- проаналізувати принципи та методи оподаткування податком на прибуток підприємств та подальше справляння даного податку в інших країнах світу;

- проаналізувати справляння податку на прибуток в Україні;

- з'ясувати проблеми стягнення податку на прибуток в Україні;

- визначити перспективи проведення реформ про стягнення податку на прибуток в сучасній Україні та здійснити пропозиції, щодо удосконалення механізму оподаткування податку на прибуток з врахуванням отриманих даних та здійснення аналізу даного податку.

Об'єктом вивчення є процес оподаткування прибутку підприємств в Україні.

Предметом наукової роботи є фінансово-економічні відносини, що виникають між державою та суб'єктом господарювання під час оподаткування прибутку підприємств.

Інформаційною базою роботи є зарубіжні і вітчизняні фундаментальні і практичні дослідження еволюції та сутності податку на прибуток підприємств, статті з сучасних економічних журналів, періодичні видання та статистичні данні отримані з офіційних джерел, Податковий кодекс України, звіти Державної фіскальної служби України та ін.

Під час написання кваліфікаційної роботи були використані такі загальнонаукові методи та підходи: синтез та аналіз, дедукція та індукція, порівняльний аналіз, графічні та табличні методи, класифікація, узагальнення, розрахунок середніх і відносних значень. Для звершення поставленої мети дослідження та врегулювання наявних проблем застосовувався системний підхід, який дозволив здійснити комбіноване дослідження щодо функціонування та формування податкового механізму в Україні.

РОЗДІЛ 1

ТЕОРЕТИЧНІ АСПЕКТИ ОПОДАТКУВАННЯ ПОДАТКОМ НА ПРИБУТОК ПІДПРИЄМСТВ: ВІТЧИЗНЯНИЙ І ЗАРУБІЖНИЙ ДОСВІД

1.1 Сутність, роль та значення податку на прибуток підприємств в економіці

Податки є одним із важливих та ключових бюджетоутворюючих елементів, а також являються вирішальними інструментами соціально-економічного регулювання у державі. Сутність та структура податків, а також їхнє призначення та роль залежить від політичного та економічного ладу конкретної держави.

На сьогодні в сучасній економічній літературі є велика кількість тлумачень визначення податків та їх трактувань різними економістами (Додаток Б, табл.Б1). Згідно з Податковим кодексом України податком є обов'язковий, безумовний платіж до відповідного бюджету або на єдиний рахунок, що справляється з платників податку відповідно до цього Кодексу [31].

Податкова система України утворюється з податків, які можна систематизувати за кількома факторами: форма обкладання (прямі та не прямі), за способом стягнення (окладні та розкладні), за об'єктом оподаткування (на доходи та на майно). Ми будемо класифікувати податки за двома факторами: загальнодержавні – це які встановлюються Верховною Радою України та стягуються на всій території нашої держави, та місцеві – це які встановлюються органами місцевого самоврядування (рис. 1.1).

Одним із податків, який дає найбільші надходження до системи економіки країни є податок на прибуток підприємств. Даний податок виступає джерелом наповнення бюджету країни та регулює соціально-економічні процеси всередині держави, здійснюючи вплив на вибір правової

форми організації бізнесу, процеси накопичення капіталу, розподіл матеріальних та трудових ресурсів між різними галузями господарської діяльності, розподіл та перерозподіл ВВП, регулювання темпів зростання на макрорівні. Це є прямиий, загальнодержавний податок, який залежить від результату господарської діяльності – прибутку підприємства.

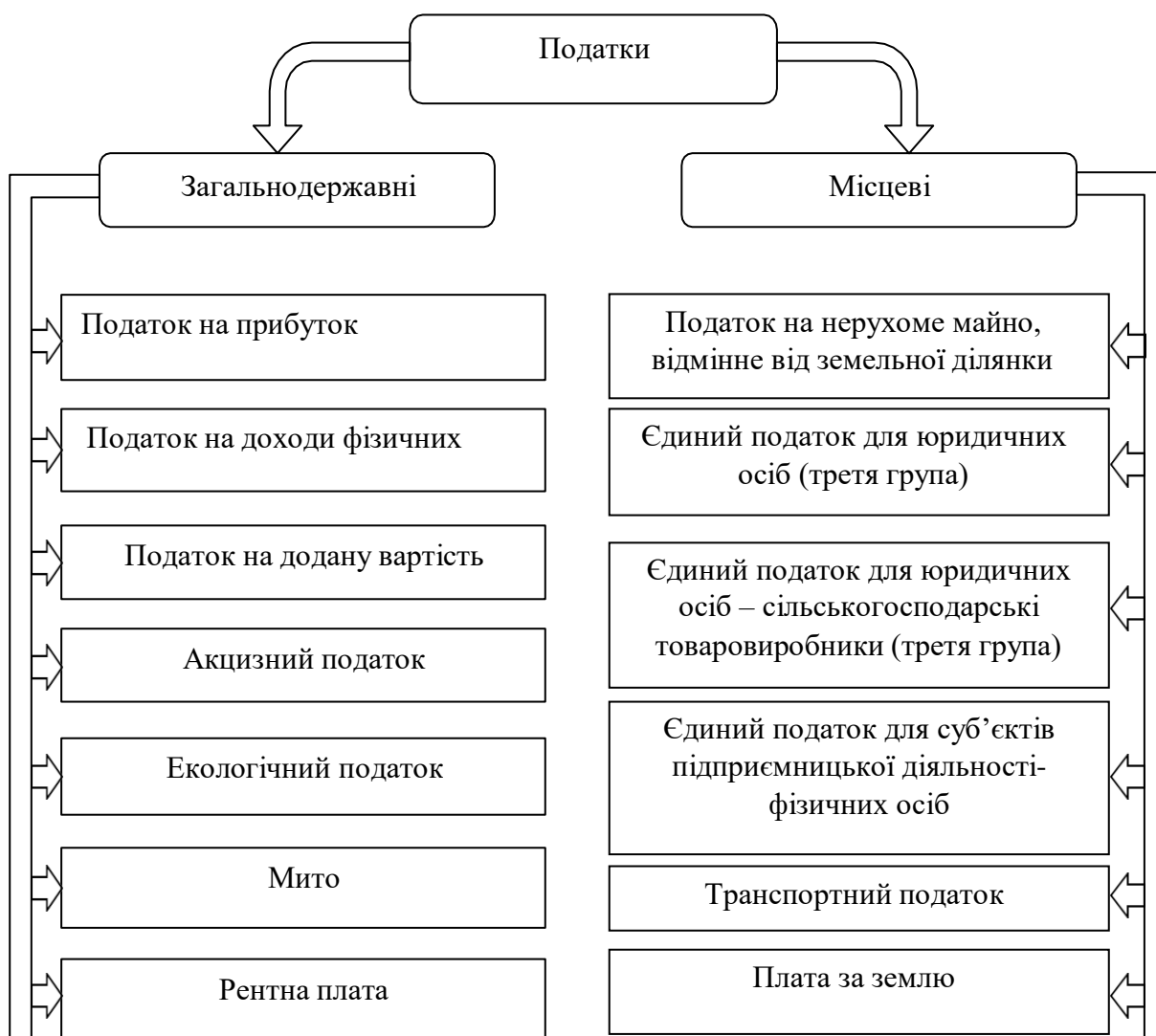

Рисунок 1.1 – Класифікація податків залежно від рівня державних структур, якими вони встановлені

На сьогодні є безліч досліджень з приводу важливості податку на прибуток підприємств, але і досі немає чітко сформульованої теоретичної бази, яка б охопила весь спектр питань визначення та висвітлення категорії даного податку.

Рентабельність компанії можлива лише за умови всебічного врахування всіх факторів, які прямо чи опосередковано впливають на економічний розвиток компанії. Тому його можна визначити, оцінивши ефективність використання матеріальних, трудових та грошових ресурсів, які мають безпосередній вплив на величину прибутку. З метою забезпечення стабільного розвитку компанії, керівники організації об'єднують свої зусилля, щоб віднайти шляхи для оптимізації податку на прибуток.

Зарубіжні вчені широко розглядали природу податку на прибуток підприємств. Дослідженню присвятили свої роботи такі вчені, як: Адам Сміт, Й.А. Шумпетер[25], Ф.Г. Найт[28], Д. Рікардо[24] та інші.

У своїх наукових роботах Адам Сміт розглядав прибуток як вартість, що виникає в результаті різниці між доданою вартістю і заробітною платою. Прибуток є результатом певних інновацій, стверджував видатний американський вчений – Йозеф Алоїз Шумпетер. В нього були переконання, що прибуток — це дохід виробничого фактора підприємств. Френк Гайнеман Найт був переконаний, що прибуток — це ризик, який важко або неможливо точно обчислити та виміряти. Прибуток у Рікардо – це перевищення вартості над заробітною платою. Він не сумнівається, що робітник створює більшу цінність у своїй роботі, ніж отримує у вигляді заробітної плати.

Проаналізувавши підходи вчених щодо визначення сутності терміна «прибуток», було встановлено, що прибуток – це перш за все результат ефективної діяльності підприємства, що вказує на обсяг і якість продукції, яка випускається, а також на стан продуктивності. Вітчизняними та міжнародними вченими проведено велику кількість досліджень щодо природи терміну «податок на прибуток». У міжнародній та вітчизняній практиці існують методичні та аналітичні питання щодо цієї категорії. Найважливішим питанням в сучасних умовах є підвищення ефективності. В таблиці 1.1 можна побачити, які підходи до визначення поняття «прибуток» робили вітчизняні науковці.

Таблиця 1.1 – Підходи до визначення поняття «прибуток»

Автор/Джерело	Визначення поняття «прибуток»
Білик М.Д.	Прибуток — це додаткова вартість, яка утворюється в процесі виробництва понад вартість спожитих виробничих ресурсів і робочої сили.
Буряковський В.В.	Прибуток – це грошове вираження основної частини грошових накопичень, які створені підприємствами різних форм власності.
Бланк І. А	Прибуток – мірило фінансового здоров'я підприємства, характеристика рентабельності вкладення коштів в активи конкретного підприємства.
Єфімова О. В.	Прибуток – змінена форма додаткової вартості, виробленої, реалізованої, готової до розподілу, що сформована в процесі суспільного відтворення для задоволення різних інтересів підприємства та його власників.
Мец В. О.	Прибуток – фінансова категорія, яка показує позитивний фінансовий результат, характеризує ефективність виробництва, свідчить про обсяг і якість виготовленої продукції, стан продуктивності праці, рівень собівартості
Савчук В. П.	Прибуток – основний критерій ефективності господарювання.
Шеремет А. Д.	Прибуток – основне власне внутрішнє фінансове джерело, яке забезпечує розвиток підприємства на принципах самофінансування.

Джерело: сформовано автором на основі [35]

Результати наукових досліджень свідчать, що сучасні дослідники переважно вивчають розвиток теорії прибутку, зроблену економістами ХІХ ст. - початок ХХ. століття і адаптували їх до нових умов. Узагальнення різноманіття методичних підходів до визначення сутності прибутку виглядає так (рис. 1.2).

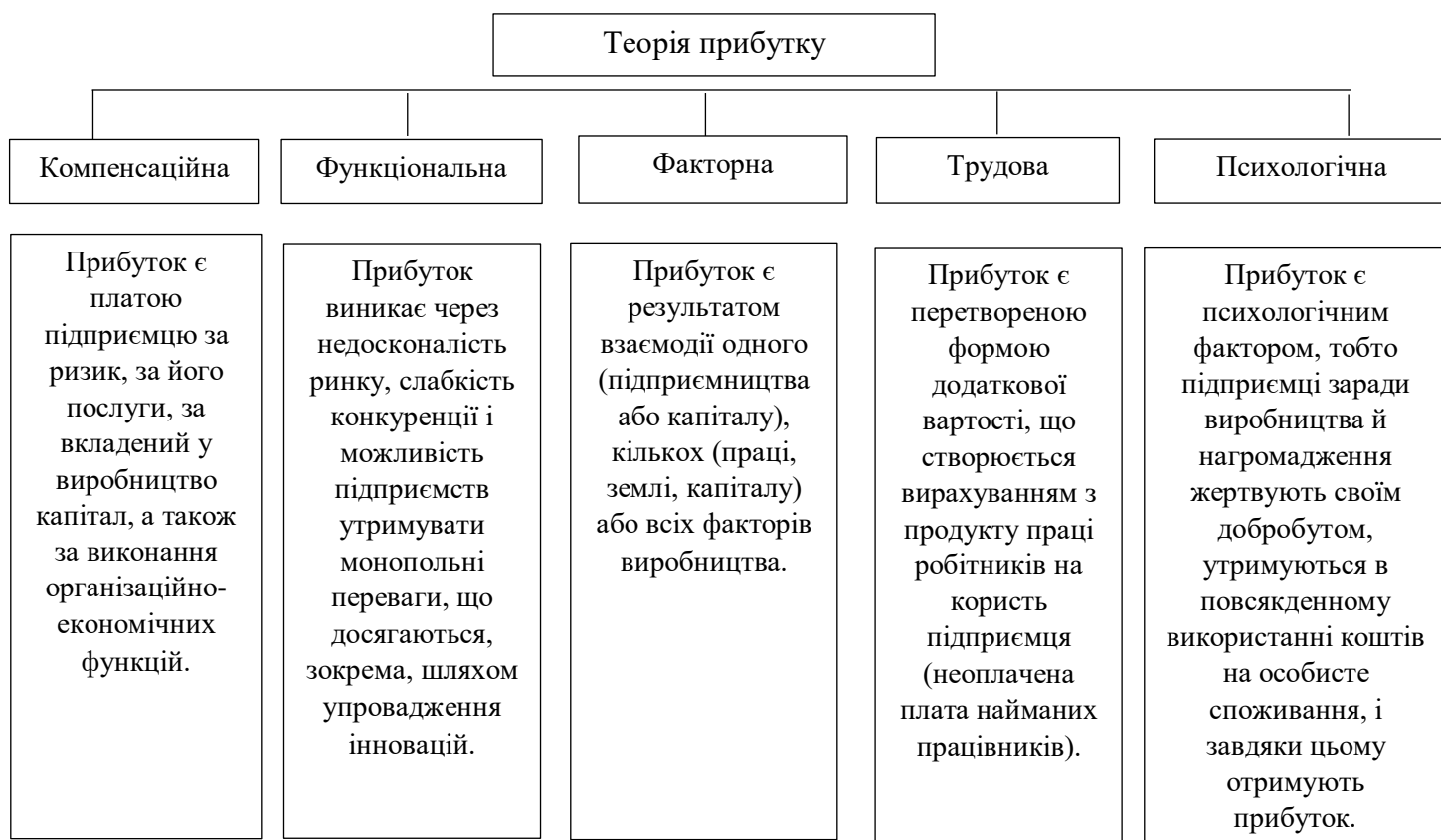

Рисунок 1.2 – Основні теорії прибутку та їх стисла характеристика

Підсумовуючи все вище сказане можна узагальнити думки щодо категорії податку на прибуток в єдиному тлумаченні, а саме:

- загальнодержавний податок, що сплачується підприємствами з прибутку від реалізації продукції, основних засобів, нематеріальних активів, цінних паперів, валютних цінностей, а також з прибутку від лізингових операцій, роялті тощо.

Отже, податок на прибуток (корпоративний податок) пройшов великий історичний шлях становлення в державах світу. Він виступає одним із найважливіших механізмів соціального і економічного розвитку країни, а також забезпечує стабільну ефективність діяльності суб'єктів господарювання.

Таким чином, податок на прибуток (корпоративний податок) мав великий історичну освіту у світі. Це один з найважливіших механізмів соціально-економічного розвитку країни, а також забезпечує надійну ефективність діяльності економічних суб'єктів.

1.2 Організаційні особливості справляння податку на прибуток в Україні

В сьогочасних умовах ведення бізнесу одним із головних показників фінансового стану господарства є сума накопиченого доходу від господарської діяльності за звітний період. Тому, оскільки основне завдання бізнесу – збільшення прибутку, то питання нарощення, сплати та поліпшення суми надходжень з податку на прибуток підприємств має першочергове значення в податковій системі держави.

Застосування ефективної системи справляння податку на прибуток підприємств за умови забезпечення гарантії на дійсності обліково-аналітичної інформації дозволить учасникам податкової системи приймати ефективні управлінські рішення щодо формування, повноти та своєчасності справляння податку на прибуток.

На сьогодні податок на прибуток підприємств являється одним із найважливіших податків з групи прямих податків у податковій системі України. Цей податок має двозначний характер: з одного боку, він, як частина податкової системи, виступає специфічною формою виробничих відносин, у чому складається його суспільний зміст і, з іншого боку, є частиною національного доходу держави в грошовій формі, що характеризує його матеріальний зміст. В історії оподаткування прибутку підприємств в Україні виокремлюють етапи, що характеризують генезис його розвитку (табл. 1.2).

З 1991 року національне законодавство почало швидко розвиватися. Таким чином, законодавча база врегулювала аспекти, що визначають об'єкт і базу оподаткування, умови сплати, платника податку та інші характеристики податку на прибуток. При дослідженні розвитку українського законодавства про податок на прибуток було встановлено чотири рівні формування податків залежно від новацій в державі. На кожному етапі законодавчої реформи змінювалися не лише ставки податку на прибуток, а й предмет оподаткування та інші особливості сплати податку на прибуток.

Таблиця 1.2 – Становлення податку на прибуток підприємств в Україні

Роки	Документи	Об'єкт оподаткування	Ставка
I Етап 1992-1996 рр.	Закон України «Про оподаткування доходів підприємств і організацій»	Об'єктом оподаткування є валовий дохід і розраховується, як сума доходів від реалізації продукції, інших матеріальних цінностей і майна нематеріальних активів, брокерських місць і доходів від поза реалізованих операцій, зменшених на суму витрат по цих операціях	18%
	Закон України «Про оподаткування прибутку підприємств» 1993р.	Об'єктом оподаткування визначено валовий прибуток скоригований на суми валового доходу	30%
II Етап 1997-2010 рр.	Закон України «Про оподаткування прибутку підприємств» (редакція 1997 р.)	Об'єктом оподаткування є прибуток, розрахований різницею між валовим доходом, валовими витратами і амортизацією	Від 25-35%
III Етап 2010-2015 рр.	Ухвалення Податкового кодексу України (ПКУ)	Об'єктом оподаткування є прибуток визначається різницею між доходами, собівартістю реалізованих товарів, виконаних робіт, наданих послуг та інших витрат.	Від 16%-25%
IV Етап з 2015 рр. по сьогодні	Запровадження Міжнародних стандартів фінансової звітності та гармонізація з ними вітчизняних регуляторних актів	Об'єктом є прибуток із джерелом походження з України та за її межами, який визначається шляхом коригування фінансового результату (ФР) до оподаткування, визначеного у фінансовій звітності згідно з П(С)БО або МСФЗ	(відповідно до МСФЗ і ПСБО)

Джерело: сформовано автором на основі [38]

Вважаємо необхідним детально здійснити аналіз нормативно-правової бази. Перший етап характеризується формуванням суттєвих аспектів податкової системи України та оподаткування прибутку загалом. Тоді було запроваджено новий механізм управління податку на прибуток та повного контролю за його сплатою. Закон України «Про оподаткування доходів підприємств і організацій» сформував основні принципи оподаткування податком на прибуток. Об'єкт оподаткування визначався за валовим доходом, а базова ставка становила 18%, а не 35%, як в СРСР.

У 1993 році уряд прийняв новий закон, який повністю змінив призначення та ставку податків. Об'єкт став валовим прибутком, а ставка стала становити 30%. Однак такі зміни швидко виправили новим законом.

Другий етап характеризується введенням принципово іншого визначення об'єкта оподаткування. Дані зміни стану призвели до різних результатів, а саме: позитивних, які мали зменшити податкове навантаження на бухгалтерський прибуток, і негативних, коли певні доходи та витрати визначаються різними правилами бухгалтерського обліку, що призвело до принципкових відмінностей у величинах, як оподатковуваного доходу, так і бухгалтерського обліку. Як наслідок, підприємствам довелося почати вести податкову звітність та облік загалом, щоб правильно нарахувати податкові зобов'язання.

В 2010 році уряд мав стратегічні цілі щодо економічного росту держави, внаслідок чого було затверджено Податковий кодекс України (далі – ПКУ). Вперше прийнято єдиний національний документ, який повністю систематизує регулювання податкової системи в Україні, зокрема з урахуванням змін у правилах та механізмах оподаткування підприємств. Розділ III ПКУ присвячено податку на прибуток підприємств. Відноситься до групи прямих податків, які сплачуються з чистого прибутку підприємств і розраховуються як різниця між валовим доходом і допустимими відрахуваннями за ПКУ. З точки зору бухгалтерського обліку податок відображається двома документами, а саме МСБО 12 «Податки на прибуток» і П(С)БО 17 «Податок на прибуток». Відповідно до нормативно-правових актів об'єкт оподаткування визначається шляхом коригування різниці між фінансовим результатом до оподаткування [33].

Четвертий етап характеризується тим, що базою оподаткування податку на прибуток на 1 січня 2015 року є чистий прибуток до оподаткування за даними бухгалтерського обліку відповідно до П(С)БО та МСФЗ, скоригований на податкові різниці, які визначені ПКУ. Чистий

прибуток, який оподатковується коригується (збільшується або зменшується) на податкові різниці (Додаток В).

Завдяки цьому механізму коригувальні підрозділи можуть значно зменшити суму податків, які вони сплачуватимуть державі. Однак у цієї схеми є недолік, який полягає в тому, що існує колосальна ймовірність, при якій в декларації відобразатимуться невірні суми через навмисні помилки. Усі ухилення від сплати податків відбувається через високе податкове навантаження на платників податків. Такі дії призводять до недотримання законів, відображаючи неіснуючі операції або коригування, які впливають на звітність, фінансові результати, прибутковість, оподаткування, тощо.

Таблиця 1.3 – Ставки податку на прибуток підприємств в Україні

Податок на прибуток підприємств	Ставка
Стандартна ставка	18%
Малі підприємства	0%
Страхові компанії	0%,3%
Доходи нерезидентів:	
Страхові платежі	0%,4%,12%
Вантажні перевезення	6%
Відсотки, дивіденти, роялті, оренда	15%
Виробництво та розповсюдження реклами	20%
Книговидання	10%, 18%
Лотереї	30%

Джерело: систематизовано автором на основі [31]

Стратегічною метою уряду є залучення в країну якомога більше інвестицій з 2021 року, що безпосередньо залежить від управління податком на прибуток та ефективності його впровадження в роботі. Сьогодні податок на прибуток підприємств відповідає вимогам Європейського Союзу, які він ставить перед Україною. Це стосується насамперед ставок податків, оскільки в нашій країні вони досить низькі порівняно з іншими державами і становить – 18%. Таблиця 1.3 демонструє винятки для резидентів, які здійснюють певних видів діяльності. У даній таблиці показано, що для кожної категорії організацій та установ, які діють в Україні, існують окремі ставки податку. ПКУ також встановлює окремі ставки податку для нерезидентів країни, чий український дохід оподатковується та виплачується до бюджету України.

Дослідивши специфіку оподаткування прибутку, можна сміливо стверджувати, що його становлення в Україні пройшло довгий шлях, але все ще залишаються питання, які вимагають першочергового виправлення та коригування, тому буде доцільно розглянути оподаткування аналізованого податку в інших державах світу.

1.3 Світовий досвід оподаткування податком на прибуток підприємств

Прибуток є метою функціонування комерційної організації – це фінансовий результат її господарської діяльності. Ергономічна сутність прибутку є перевищення в грошовому вираженні доходів над витратами, тобто виручка від реалізації товарів (продукції, робіт, послуг) над витратами на виробництво, придбання і збут цих товарів (виконання робіт, надання послуг). Частина прибутку вилучається державою у формі податку на прибуток і є частиною бюджетних доходів і джерелом фінансування державних витрат.

Податок на прибуток широко застосовується в практиці оподаткування економічно розвинених країн. Він впливає на економічні процеси за допомогою застосування певних податкових важелів: пільг, знижених ставок, амортизаційної політики і т.д. Податок на прибуток використовується при регулюванні інвестиційної політики, розвитку малого підприємництва, зовнішньоекономічної діяльності.

В Україні система оподаткування податком на прибуток побудована з урахуванням міжнародного досвіду, однак у багатьох країнах фіскальне значення податку на прибуток невелике, в зв'язку з широким застосуванням регулюючої функції податку. У світовій практиці виділяють наступні системи оподаткування податком на прибуток (податком на доходи):

- класична система, що не передбачає зменшення оподаткування прибутку;
- система зменшення оподаткування прибутку на рівні компаній;

- система зменшення оподаткування прибутку на рівні акціонерів та інвесторів;
- система повного звільнення від податку розподіленою прибутку.

Розглянемо елементи податку на прибуток в різних країнах.

Платниками податку на прибуток є комерційні організації. До цього списку входять акціонерні товариства, компанії, холдинги, кооперативи і т.д., тобто ті організації, які здійснюють підприємницьку діяльність і метою яких є отримання прибутку. Бюджетні та некомерційні (державні, урядові) організації можуть сплачувати податок на прибуток тільки в разі здійснення комерційної діяльності, якщо вона служить для досягнення основних (статутних) цілей. В цілому, в багатьох країнах платниками податку є юридичні особи, але, наприклад, в Японії, податок сплачують і індивідуальні підприємці, які до юридичних осіб не належать.

Перелік організацій, звільнених від сплати податку на прибуток, дуже широкий. Так, в Німеччині від його сплати повністю звільняються Федеральна поштова адміністрація, Федеральна залізниця, Бундесбанк, благодійні, пенсійні та релігійні фонди, асоціації, що займаються житловим будівництвом, сільськогосподарські кооперативи. У Франції звільнені від сплати муніципалітети, сільськогосподарські кооперативи, інвестиційні компанії.

У всіх системах оподаткування прибутку об'єктом визнається прибуток, отриманий платником податку за податковий період. При цьому в зарубіжних компаніях прибутком вважається сукупний дохід від підприємницької діяльності, зменшений на величину зроблених витрат. Класифікація доходів і витрат може відрізнятися в податкових системах окремих країн, однак організації, що здійснюють бухгалтерський і податковий облік за міжнародними стандартами, повинні дотримуватися єдиних вимог, встановлених МСФЗ (IAS) 1 "Подання фінансової звітності" і Принципами МСФО. Відповідно, податковою базою визнається грошове

вираження прибутку, розраховане відповідно до правил застосовуваної системи оподаткування.

У різних країнах прибуток обкладається абсолютно різними ставками. Їх величина коливається від 8-50%. У багатьох країнах ставки є диференційованими і залежать від розміру оподатковуваного прибутку. Також в більшості розвинених країн податкова ставка складається з федеральної і регіональної частини. В Японії і Канаді існують знижені ставки для певних видів діяльності або малих підприємств: так, в Канаді до всіх компаній малого бізнесу застосовується ставка 12%; в Японії 28% - для підприємств дрібного і середнього бізнесу, прибуток яких не перевищує 8 млн. ієн, 27% - для кооперативів, громадських організацій, медичних організацій. У Німеччині ставки залежать від виду прибутку: нерозподіленого (50%) або розподіленою у вигляді дивідендів (36%). У США на розмір ставок впливає і податкове законодавство кожного штату: найбільш високий цей податок у штатах Айова - 12%, Коннектикут - 11,5%, окрузі Колумбія - 10,25%; найнижчі податки в штатах Юта - 5%, Міссісіпі - від 3 до 5%. [3]

У більшості країн податковим періодом з податку на прибуток є календарний рік, щоквартальні авансові платежі передбачені для окремих категорій платників податків.

По податку передбачені численні пільги і складний механізм сплати. У Німеччині при розрахунку оподатковуваного доходу можуть бути зроблені відрахування на величину витрат випуску акцій, видатків, понесених у зв'язку з розвитком наукової діяльності, проведенням національної політики, інших заслужують стимулювання заходів. У США оподаткування податком на прибуток супроводжується великою кількістю пільг: з чистого прибутку віднімаються штатні і місцеві податки на прибуток, 70-80% дивідендів, отриманих від оподатковуваних податком місцевих корпорацій, внески в благодійні фонди і на здійснення науково-дослідних і дослідно-конструкторських розробок (НДДКР); діє система прискореної амортизації.

Основні податкові пільги для корпорацій в Канаді включають: інвестиційний податковий кредит; податковий кредит на витрати НДДКР; прискорені норми амортизації; пільгові умови оподаткування приросту ринкової вартості активів; знижки на виснаження надр. У багатьох економічно розвинених країнах податковими пільгами особливо заохочуються капіталовкладення в культуру і духовний розвиток, освіту, професійну підготовку кадрів, наукові дослідження, туризм.

Незважаючи на гадану простоту обчислення податку (доходи мінус витрати і помножити на ставку), можливості отримання прибутку, і, відповідно, величини податку, залежать від багатьох факторів: умов господарювання, попиту на вироблену продукцію, ринкової конкуренції, змін податкового законодавства, витрат виробництва та т.д. Отриманий компанією прибуток розподіляється між державою, власниками і самою компанією. Кожен з учасників розподілу прибутку переслідує свої інтереси, які можуть бути протилежні інтересам інших учасників. Частка держави обмежена ставками податку, частка власників - дивідендами. Компанія, в свою чергу, прагне максимально збільшити частку в її розпорядженні прибутком. У цьому полягає основна проблема оподаткування податку на прибуток - протилежність інтересів держави і компаній в частині розподілу прибутку. Багато країн вирішують цю проблему шляхом застосування раціональних механізмів податкового регулювання, з одного боку, і посилення санкцій за несплату податку. Так, наприклад, у багатьох країнах Європи, якщо платіж з податку не надходить вчасно, або платник неправильно оформив податкову декларацію, стягується штраф у розмірі 1% від його суми щомісячно, позовна давність становить від 5 до 10 років. Найбільш перспективними напрямками вдосконалення механізму оподаткування податком на прибуток, є розширення переліку пільг, зокрема, зменшення оподатковуваного прибутку на частину інвестиційних витрат, а також витрат на НДДКР.

На закінчення можна зробити такі висновки:

- в ситуації, що складається, країни змушені формувати національну податкову політику не тільки з урахуванням внутрішніх особливостей, але і з урахуванням зростаючої конкуренції на світовому ринку;
- доходи, отримані від збору податків, забезпечують основне поповнення урядових бюджетів і грають істотну роль в економіці;
- низька ставка податку на прибуток ще не означає низьке податкове навантаження і навпаки;
- національні системи оподаткування податком на прибуток широко застосовують податкові пільги для регулювання інвестиційної активності, залучення іноземного капіталу, розвитку малого бізнесу.

Таким чином, податок на прибуток служить важливим інструментом регулювання економіки. Оподаткування прибутку дозволяє державі активно використовувати податкові методи і мати істотне джерело доходів бюджету, ефективно впливати на інвестиційні потоки і процес нарощування капіталу.

РОЗДІЛ 2

ОЦІНКА ФУНКЦІОНУВАННЯ СИСТЕМИ ОПОДАТКУВАННЯ
ПОДАТКОМ НА ПРИБУТОК ПІДПРИЄМСТВ В УКРАЇНІ ТА СВІТІ

2.1 Аналіз структури і динаміки податку на прибуток підприємств до державного бюджету України

Сьогодні податок на прибуток підприємств є одним із центральних джерел фінансування національних потреб України. Обсяг надходжень до бюджету України з податку на прибуток підприємств утворює модель фінансового плану держави та ефективну реалізацію потреб суспільства. Проведення аналізу теперішнього положення податку на прибуток потрібно для проведення необхідних реформ, оцінки впливу податку на соціально-економічні потреби та визначення оптимального податкового навантаження.

Даний податок виступає показником прибутковості та економічної діяльності корпоративного сегменту економіки. Він відображає загальну економічну ситуацію. Державний бюджет України значно зменшив частку податку на прибуток у загальному обсязі податкових надходжень (рис. 2.1).

Рисунок 2.1 - Податок на прибуток підприємств в розрізі податкових надходжень та неподаткових надходжень за період 2016-2021рр.

Джерело: систематизовано автором на основі [16,17]

Роблячи аналіз рисунка 2.1 можна сказати, що зниження надходжень до бюджету України досить зменшився через об'єктивні підстави, такі як

політична та економічна кризи, анексія Кримського півострова та бойові дії на сході країни, COVID-19 та суб'єктивні причини, а саме: недосконалість податкового законодавства та механізмів, схильність корпоративного сектору до ухилення від сплати податків, намагання зменшити базу оподаткування як законним, так і нелегальним шляхом.

Кожна держава має індивідуальну систему оподаткування з окресленою законодавством базою та об'єктом оподаткування, ставками оподаткування та системою податкових пільг. Проте відносяться до платників податків у різних країнах по-різному – це відбивається на фіскальній політиці держави. Зробимо дослідження структури надходжень до Зведеного бюджету, що дозволить цілком установити рівень надходжень від різних податків. Оцінити ефективність збору податків в Україні можна буде за допомогою даного аналізу (табл. 2.1).

Таблиця 2.1 – Структура податкових надходжень Зведеного бюджету України з 2016-2020 рр.

Вид надходження	Рік				
	2016	2017	2018	2019	2020
Податкові надходження до зведеного бюджету України, %	84,96	83,41	84,01	82,98	81,12
Податок на доходи фізичних осіб, %	17,73	18,26	19,41	21,36	24,1
Податок на прибуток підприємства, %	7,69	7,22	8,97	9,1	9,6
ПДВ, %	30,09	30,88	31,62	29,36	33,1
Акцизний податок, %	11,51	11,35	10,7	10,14	11,0
Інші податки та збори, %	0,64	0,46	0,42	0,47	0,52
Неподаткові надходження, %	16,02	15,18	16,27	16,5	16,9

Джерело: складено автором на основі [16, 17, 18]

Дані наведені в таблиці 2.1 показують, що надходження з податків мають провідне фінансово-економічне значення для держави. У 2016-2018 роках частка доходів мала тенденцію до зростання, тоді як у 2019-2020 роках спостерігалось значне зниження. Економічна криза та пандемія мали вплив на дану негативну тенденцію. Частка отримана від податку на прибуток посідає четверте місце серед усіх податкових надходженнях і складає 9,6%. Перше місце займає ПДВ, який на 2020 рік становив 33,1% від загальних

надходжень до бюджету України. Податок на прибуток підприємств займає не лише одну з основних позицій у добре наповненому державному бюджеті, а й значною мірою має важливе значення для місцевих органів влади.

Оцінка досліджуваних даних продемонструвала, що в період 2018-2020 рр. надходження від прибуткових операцій підприємств області до місцевих бюджетів досить підвищили свої показники, завдяки чому найбільшим показником важливості на 2020 року на рівні 14,33% залишається в Київській області, а найнижчий у Вінницькій області, який становить близько 1%. Враховуючи низку даних, можна з упевненістю говорити про важливість податку, оскільки від грошей, які прибувають до бюджету залежить благополуччя кожної області, її соціально-економічний стан, стабільність та розвиток.

У зв'язку із значним призначенням податку на прибуток у формуванні доходів державного бюджету та необхідністю підвищення ефективності податкової та регуляторної сфери, оцінка проблем оподаткування в Україні та пошук можливостей збільшення її ефективності для даної теми є дуже важливим шляхом дослідження.

2.2 Фіскальна та регуляторна ефективність податку на прибуток в Україні та відповідний вплив на неї макроекономічних показників

Фіскальна ефективність податків на сьогодні є однією з особливих тем, що цікаве не тільки науковців, а й уряди усіх держав. Податок на прибуток багато важить у наповненні Державного бюджету України, і крім того виступає інструментом, який впливає на обсяг виробництва, інвестиційну привабливість та конкурентоспроможність. Тому оцінка податкової ефективності податку на прибуток є надзвичайно актуальною в сучасних умовах національного законодавства, так як ефективність податкової системи прямо пропорційна ступеню задоволення громадських потреб.

Перш за все, потрібно зрозуміти суть терміну «ефективність», оскільки за його допомогою та ґрунтовної оцінки можна зрозуміти тлумачення поняття «фіскальної ефективності». Рисунок 2.2 дасть змогу зрозуміти поняття «фіскальна ефективність податку на прибуток» та визначити показники вимірювання, такі як: відношення доходів від податку на прибуток до спільних податкових доходів Зведеного бюджету, відношення доходів від податку на прибуток до ВВП, ефективна ставка податку (податкове навантаження) податку на прибуток підприємств, номінальна ставка корпоративного податку.

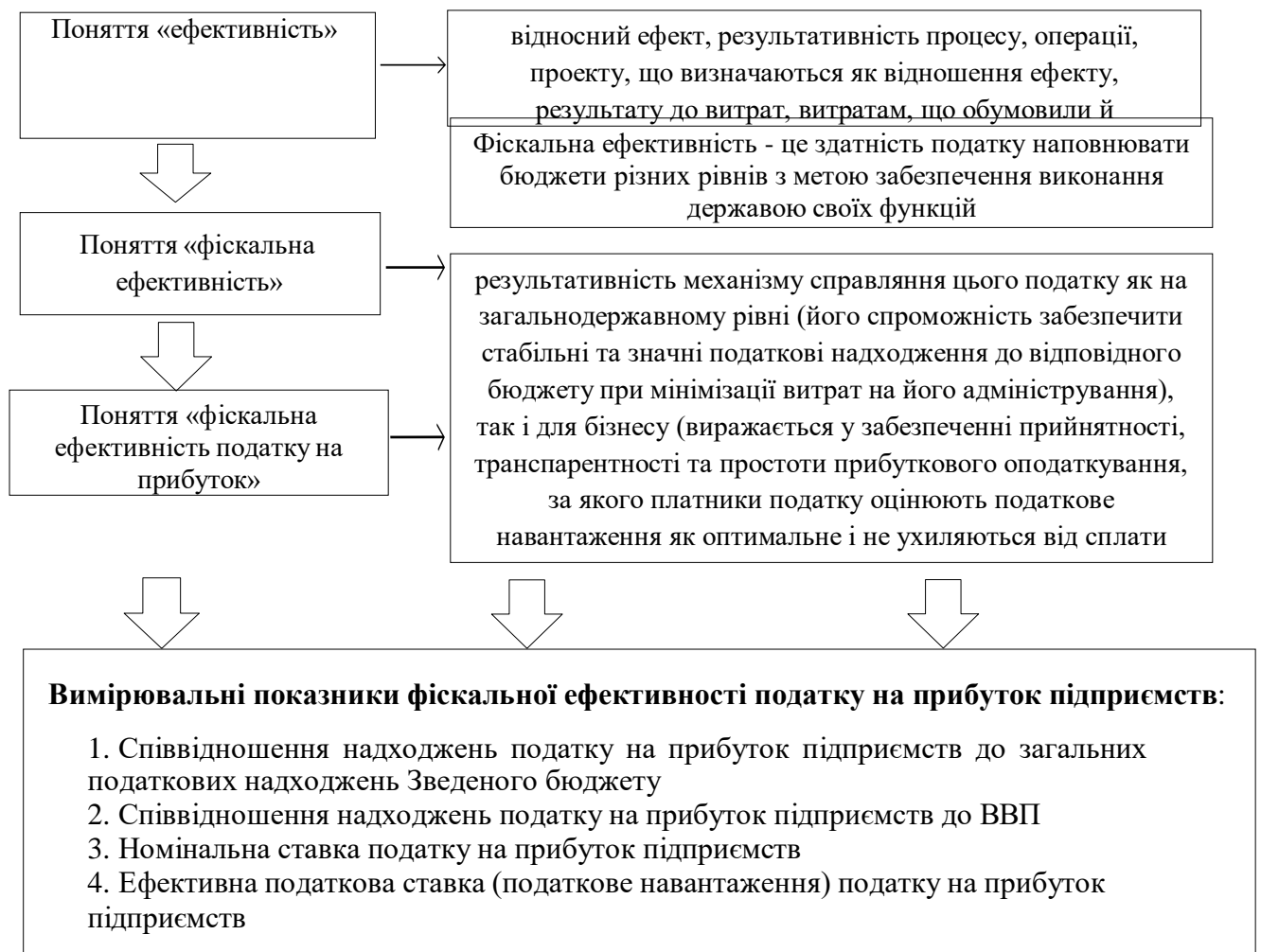

Рисунок 2.2 – Поняття «фіскальна ефективність податку на прибуток»
Джерело: сформовано автором на основі [26,30,42]

Стверджуємо, що фіскальна ефективність непрямих податків у значній мірі обумовлюється при цільовому призначенні коштів накопичених у державному бюджеті. Тому для оцінки податкової ефективності податку на

прибуток в Україні потрібно оцінити його надходження до державного бюджету, що дозволить додатково розглянути вплив держави на даний податок та визначити стимули, як ключовий фактор у стані компанії.

Кількісні показники для оцінки фіскальної ефективності податку на прибуток дають змогу повноцінно проаналізувати це явище, тому необхідно оцінити зміни кожного окремого показника за останні декілька років. Оцінка змін дасть змогу побачити, що сталося в Україні за останні роки.. Проаналізовані елементи надходження податку на прибуток підприємств до бюджету України за 2016-2021 роки наведено на рисунку 2.3.

Рисунок 2.3 - Динаміка часток податку на прибуток в податкових надходження бюджетів та сум податкових надходжень за 2016- 2021 рр.

Джерело: складено автором на основі [16,17]

Результати рисунка 2.3 свідчать, що частка податку на прибуток у Державному бюджеті постійно змінювалася в період 2017-2019 років. У період 2018-2019 рр. відбулося значне зростання податкових надходжень на 4,12%. Динаміка доходів корпоративного податку до Державного та місцевих бюджетів засвідчує невисоку фіскальну важливість. Тому доречно приступити до більш комплексного аналізу фіскальної ефективності податку на прибуток. Будемо розглядати урахування частки доходів від податку на прибуток у ВВП та податкових надходженнях до Зведеного бюджету України.

Роблячи аналіз рисунка 2.4, можна стверджувати, що з 2018 по 2019 рр. було максимальне скорочення податкових доходів у Зведеному бюджеті України, але також можна помітити, що частка податку на прибуток підприємств у відсотках від ВВП зросла на 0,4% у 2019 р., що являється привабливою тенденцією. Частка залишалася стабільною в період 2016-2018 рр.. Це можна пояснити зниженням інфляції та зменшенням кількості збиткових компаній, але їх кількість досить переважає кількість прибуткових компаній. У період 2019-2020 рр. частка зросла на 1% та залишилися незмінною в 2021 р.

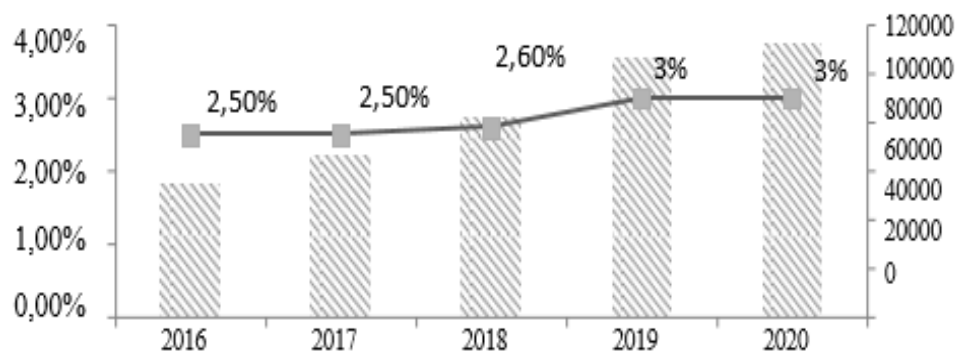

Рисунок 2.4 - Динаміка частки податку на прибуток підприємств у ВВП за 2016-2020 рр.

Джерело: складено автором на основі [17]

Таким чином, податкова релевантність податку на прибуток має негативну тенденцію, що виражається у низькому податковому навантаженні з даного податку, а тому актуальність даного інструменту в контексті доходів державного бюджету та перерозподілу ВВП для компаній вкрай мала.

Аналіз таблиці 2.2 показує, що збільшення сум податку на прибуток за період 2016-2017 рр. демонструє тенденцію до зниження. У 2020 році надходження до бюджету значно скоротилися через глобальну ситуацію – COVID-19.

Таблиця 2.2 – Визначення фіскальних ефектів податку на прибуток підприємств протягом 2016-2020 року

Показники	2016	2017	2018	2019	2020
Частка податку на прибуток в сукупних податкових надходженнях, %	9,08	8,95	9,27	13,38	12,53
Темп приросту сум екологічного податку,	1,85	-0,13	0,31	4,1	-0,86
Надходження податку на прибуток до Державного бюджету України					
Абсолютний приріст, млн. грн.	120462	148929	289836	201491	16017
Відносний приріст, %	125,2	124,89	148,45	133,67	98,12
Надходження податку на прибуток підприємств до Місцевих бюджетів України					
Абсолютний приріст, млн. грн.	26896	54103	28810	40731	19934
Відносний приріст, %	122,4	136,83	114,33	117,7	99,9

Джерело: складено згідно з [27, 281]

Видно, що щороку бюджет насправді отримує менше надходжень від податку на прибуток, ніж він передбачає отримати, що, у свою чергу, може свідчити про застосування платниками податків заходів щодо оптимізації платежів через недосконалість податкового законодавства.

Аналіз фіскальних ефектів показав, що система, яка використовується при оподаткуванні податком на прибуток в Україні вимагає якісних змін.

Показником ефективності, що визначає на національному рівні багатоманітні точки зору на поняття «ресурси-результат» виступає податкова ефективність податку на прибуток підприємств. За підтримки кількісних показників оцінки податку на прибуток це можливо визначити. Синтез наукових методів дав змогу розкрити ознаки кількісної оцінки впливу макроекономічних ознак прибутку для держави та компаній.

Щоб оцінити вплив на податкову ефективність було обрано такі показники:

- доходи, що надходять до Зведеного бюджету України - даний показник є показником податкової ефективності, що впливає на доходи бюджету України;

- середня заробітна плата - цей показник має безпосередній вплив на взаємозв'язок між доходом і якістю використовуваної роботи. Заробітна плата сприяє в оцінці кваліфікації працівників;

- рівень інфляції - даний показник береться до уваги при прогнозуванні доходів і видатків бюджету. Непомірно низька інфляція лімітує запланований рівень надходжень, але при цьому слугує виконанню бюджету;

- прямі інвестиції є найбільш актуальною формою інвестування для держав, оскільки дають змогу реалізації значних проектів. При цьому в державі плавно запроваджуються нові моделі управління бізнесом та технології;

- валовий внутрішній продукт (ВВП) - виступає показником економіки, що повністю розкриває результати виробничої діяльності господарських одиниць у різних сферах діяльності бізнесу.

Таблиця 2.3 - Розрахунок впливу факторів на суму податку на прибуток підприємств

Податок на прибуток підприємств	Коефіцієнт кореляції	$P > t $
Доходи зведеного бюджету України	0,0503	0,010
Середня заробітна плата, тис. Грн	11,522	0,012
Прямі інвестиції в Україну	9,701	0,014
Рівень інфляції, %	-0,639	0,013
ВВП	2,030	0,014

Джерело: авторський розрахунок

Отже, було визначено макроекономічні показники, які мають безпосередній вплив на податок на прибуток підприємств. Вони використовуються як база кореляційно-регресійного аналізу. Даний аналіз та характеристика результатів сприяють у якісному оціненню показників. Також відзначити, що набір незалежних змінних моделей постійно змінюється, що пов'язано з пошуком найважливішого варіанту. Аналіз проводиться за допомогою коефіцієнта детермінації (його значення в різних моделях варіюється від 0,93 до 0,99). В таблиці 2.3 приведено фактори впливу Вони впливають на розмір корпоративного податку.

Таблиця 2.3 свідчить, що «коефіцієнт» вказує на тип впливу, тоді як ознака « $P > |t|$ » відзначає статистичну значущість факторів (показник не може перевищувати 0,1, що співвідносно 90%). Моделювання відображає те, що всі значення моделі статистично значущі в межах 95%, а при цьому коефіцієнт детермінації моделі становить 0,978. У таблиці 2.3 наведено фактори, що якісно позначаються на сумі надходжень податку на прибуток, таких як: зростання надходжень до Зведеного бюджету України (коефіцієнт збільшення на 1 млн. грн. відповідає збільшенням надходжень податку на прибуток підприємств до 0,0503 млн. грн.). Показник розміру середньої заробітної плати демонструє гарну динаміку. Середня зарплата свідчить, що зростання на 1% відповідає збільшенням доходу від податку на прибуток на 11,522 млн. грн. Дані результати демонструють, що 77,8% корпоративного податку залежить від кількості компаній. Співвідношення кількості компаній показує, що збільшення кількості суб'єктів господарювання призведе до збільшення податку на прибуток до 0,043 тис. осіб.

Таким чином, регресійний аналіз показав напрями, через які органи влади можуть впливати на податкову ефективність корпоративного податку.

РОЗДІЛ 3

ШЛЯХИ РЕФОРМУВАННЯ СИСТЕМИ ОПОДАТКУВАННЯ ПОДАТКУ НА ПРИБУТОК В УКРАЇНІ

3.1 Проблеми стягнення податку на прибуток в Україні

Наразі реформування механізму збору податку на прибуток в Україні має на меті перехід від чисто фіскальної до стимулюючої системи стягнення податку на прибуток підприємств. Важкість даного процесу особливо посилюється тим, що реформа відбувається під час економічної кризи, що призводить до нестачі державних фінансів. Як наслідок, це призводить до значного зниження податкової значимості податку на прибуток.

Визначимо такі недоліки даного податку:

1) податок може бути перерахований безпосередньо на ціни або, навпаки, на працівників, що більше заторгає менш заможних, себто обидва види перерахування є регресивними;

2) податок нейтральний, оскільки поняття «оподатковуваний прибуток» важко визначити, оскільки визначення прибутку відповідно до бухгалтерського обліку та трансформація його в базу оподаткування є дуже складним процесом;

3) податок менш захищений від ухилення від сплати внаслідок приховування прибутку.

Незважаючи на суттєві зміни з моменту прийняття Податкового кодексу в розділі про податок на прибуток підприємств, існують суттєві проблеми, такі як постійні зміни у звітному періоді, коригування методу декларації з податку на прибуток не призводять до істотних змін у системі оподаткування стосовно податку на прибуток, створює перешкоди податку на прибуток для виконання своїх функцій в повному об'ємові, а саме:

– невідповідність нормативного регулювання суті податку призводить до сплати податку у подвійному / потрійному розмірі без можливості використати переплату з податку;

- нечіткість норм призводить до значної кількості податкових роз'яснень окремих норм для їх однакового застосування та виникнення податкових спорів;
- нестабільність законодавства з податку на прибуток підприємств є наслідком нечіткості норм від початку;
- непорозуміння із механізмом розрахунку та сплати авансових внесків, складний порядок розподілення податку між філіями, вимоги щодо нескінченної купи первинних документів стають підставою для виникнення податкового спору та податкових до нарахувань і т. ін.;
- складність адміністрування податку на прибуток, зокрема через невідповідність форми декларації з податку на прибуток положенням Податкового кодексу України, стає підставою для виникнення податкового спору.

Перешкода розрахунку об'єкта оподаткування заключається в тому, що основним показником для розрахунку об'єкта, який оподатковується є фінансовий результат, скоригований на різницю. Це постійно створює ризики з боку уряду та податкових органів. Використання різноманітних програм «оптимізації» оподаткування чинить великий тиск на чесних платників податків, тобто повне перенесення тягаря з одного підприємства на інше, а значить, бюджет не отримує більшу частину коштів, тобто відбувається «тінізація» податкових платежів. Дана проблема не нова в Україні і утворюється з інших проблем, показаних на малюнку 3.1.

На сьогоднішній день існує багато проблем при обчисленні та сплаті податку на прибуток, такі як:

- невідповідність між бухгалтерським та податковим обліком при визначенні доходу для цілей оподаткування прибутку підприємств, собівартості реалізації та інших витрат;
- можливість перенесення від'ємного значення об'єкта оподаткування з податку на прибуток на наступні податкові періоди;
- високий рівень тіньової економіки;

- неналежне стимулювання підприємницьких інвестицій та інновацій через механізм збору податку на прибуток.

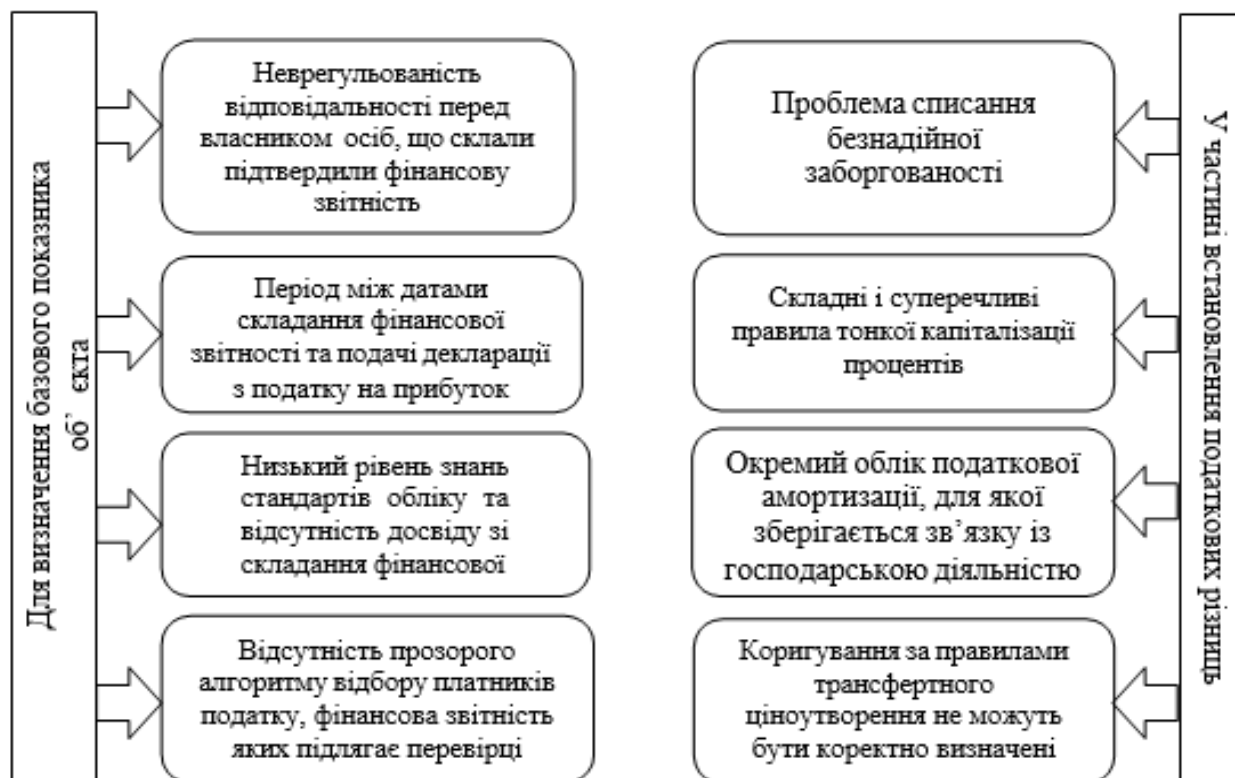

Рисунок 3.1 – Класифікація головних проблем розрахунку об'єкта оподаткування

Дослідження показало проблему, пов'язану з інноваційно-технічним впровадженням. Бувають ситуації, коли з метою оптимізації податкових надходжень органи влади починають модифікувати програмне забезпечення або основні веб-сайти, які використовуються для подання податкових декларацій. Практика показала, що в принципі всі оновлення здійснюються протягом звітного періоду і деякі недоліки, як-от непрацездатність сторінок, призводять до штрафних санкцій для платників податків за несвоєчасне подання звітності.

Запровадження європейських податкових стандартів стягнення податку на прибуток спростить податкове адміністрування та зменшить витрати, що позитивно вплине на інвестиційний клімат в Україні як у частині дотримання податкових процедурних правил (подання декларації, надання інформації до контролюючих органів, тощо), так і в частині визначення фактичної суми податку та часу, витраченого платниками податків.

3.2 Перспективи проведення реформ про стягнення податку на прибуток в сучасній Україні

Економічний розвиток і зростання держави залежать від здатності уряду одержувати достатній дохід для ефективного покриття багатоманітних прагнень і задоволення потреб населення. Після аналізу механізму справляння даного податку в Україні, потрібно розробити шляхи вдосконалення механізму стягнення податку на прибуток підприємств. З огляду на те, що Україна крокує до Європи, то досвід Європейського Союзу зарадить вирішити конкретну проблему, щоб стимулювати структурні зміни в українській економіці.

Вивчення питання справляння податку на прибуток підприємств в європейських держав допомогло розкрити досвід Естонії в оподаткуванні як унікальний. Уже в 2000-х роках вона здійснила реформу, яка докорінно змінила модель оподаткування податком на прибуток підприємств. Результатом реформи стало залучення інвестицій з інших держав і створення нових робочих місць. Порівняльні характеристики податку на прибуток підприємств та податку на виведений капітал в Україні та Естонії наведено в таблиці 3.1.

З метою покращення податку на прибуток пропонується замінити його в податок на виведений капітал. Суть цього механізму полягає в оподаткуванні частини, яка вилучається з бізнесу, а саме нерозподіленого прибутку, дивідендів тощо. Полегшення правил розрахунку об'єкта оподаткування сприятиме покращенню процесу управління ним. Запровадження цього механізму дозволить компаніям реінвестувати доходи у виробництво та подальший розвиток компанії. Це також допоможе підвищити інвестиційну привабливість держави, її конкурентоспроможність та збалансувати податковий тягар.

Таблиця 3.1 – Порівняльна характеристика податку на виведений капітал

Показник	Естонська модель	Українська модель
Платники податку	- юридичні особи-резиденти Естонії; -представництва нерезидентів в Естонії - нерезиденти.	-юридичні особи-резиденти України; -представництва нерезидентів в Україні; -нерезиденти
Об'єкт оподаткування	- розподілений прибуток; - умовно розподілений прибуток.	- операції з виведення капіталу; - операції, прирівняні до операцій із виведення капіталу; - операції, за якими здійснюється донарахування.
База оподаткування	Грошове вираження об'єкту оподаткування.	
Ставка податку	-20% від загальної суми прибутку до оподаткування.	- 15% – з операцій з виведення капіталу безпосередньо власниками; - 20% – з операцій, які прирівнюються до виведення капіталу, і для до нарахувань.
Звітний період	Календарний місяць.	- податковий звітний місяць; - податковий звітний рік.
Пільги / звільнення від оподаткування	- за галузевою та суб'єктивною ознаками не передбачені; - встановлено звільнення від оподаткування для визначених виплат.	Пільг / звільнення від оподаткування податком на виведений капітал не передбачено.
Ключова ідея	Податок на виведений капітал має сплачуватися лише на розподілені прибутки, додаткове благо, витрат та платежі, які не відносяться до господарської діяльності компанії, подарунки, благодійні внески та представницькі витрати.	Прибуток, отриманий підприємством, не оподатковується доти, поки він не виплачується власникам у формі дивідендів і прирівняних до них платежів.

Стягнення податку на прибуток підприємств має безліч варіантів розвитку у сучасній Україні. Запропонований «податок на виведений капітал» – це істотно відмінний підхід порівняно з існуючим податком на прибуток підприємств. Для запропонованих істотних змін оподаткування прибутку підприємств наведено дві головні причини:

1. Збільшення інвестицій. Податок, який утримується, оподатковується лише в тому випадку, якщо він фактично надходить фізичним особам або капітал виходить з системи оподаткування (наприклад, дочірнім компаніям в інших країнах). Таким чином, податки, які утримуються з нерозподіленого прибутку, що використовуються для інвестицій, не оподатковуються, на відміну від існуючої системи, що покликано для заохочення інвестицій.

2. Зменшення адміністративного навантаження. Через те що, база оподаткування змінюється з фінансового доходу до операцій, то можна сказати, що податок на основі трансакцій є меншим адміністративним тягарем, ніж податок на основі фінансової звітності, як для бізнесу, так і для податкових органів.

Основна відмінність між запропонованим податком на виведений капітал та поточним податком на прибуток підприємств полягає у зміні бази оподаткування від скоригованого фінансового прибутку на індивідуальні операції.

Особливістю являється те, що операції здійснені між платниками податку на виведений капітал не підлягають оподаткуванню. Тільки тоді, коли капітал розподіляється фізичній чи юридичній особі поза системою оподаткування, він оподатковується (вмісто подвійного оподаткування чи складної системи податкових кредитів). Отже, метою є спрощення бази оподаткування, якщо розглядається лише вилучення капіталу з податкової системи. Платниками податку на вилучений капітал є юридичні особи-резиденти та безперечні представники нерезидентів (крім дипломатичних представництв) (рис. 3.2).

Рисунок 3.2 – Схема сплати податку на виведений капітал

Проведення реформи передбачає ставку податку у розмірі 15% для виплати дивідендів («операції пов'язані з виведенням коштів») у вигляді готівкових та безготівкових розрахунків акціонерам. Для «еквівалентних платежів» (транзакцій, ототожнюваних до виведення доходу) застосовується ставка 20%, це такі платежі як роялті, різна фінансова допомога, а також операції пов'язані з трансфертним ціноутворенням. Дивіденди більше не оподатковуватимуться, тому що податок на прибуток і військовий збір буде скасовано відповідно до нового законопроекту.

Ставка 20% для «виведеного капіталу» – операції, які зазвичай застосовуються для виведення доходів: кредити афілійованим особам, операції з трансфертним ціноутворенням та роялті – є невід'ємною частиною стратегії боротьби з ухиленням від сплати податку на виведений капітал. Формування компонентів з виведеного капіталу, тобто маржі, яка використовується для отримання прибутку за справедливими процентними ставками, трансфертними цінами та роялті, здійснюється згідно до декількох положень:

1) для відсотків, що виплачуються афілійованим особам-нерезидентам, даний компонент виведеного капіталу/надбавка розраховується на основі максимальної ставки НБУ за іноземними запозиченнями резидентами належного виду. Усе більше 50% цієї відсоткової ставки обкладається податком на виведений капітал;

2) роялті для неплатників податку на виведений капітал в Україні та закордоном: сплачується сума, що перевищує 6% доходу минулого року. Роялті на права інтелектуальної власності, які були у власності резидента України, а також роялті, стягнені в юрисдикціях, де вони не сплачуються, також оподатковуються;

3) трансфертне ціноутворення: норми застосовуються тільки для «контрольованих операцій» (транзакції з пов'язаними сторонами-нерезидентами та компаніями в юрисдикціях з пільговим режимом на оподаткування прибутків);

4) ціни «вितягнутої руки» (ціни, які застосовуються в подібних ринкових операціях) на продукти та інтелектуальну власність в операціях з резидентами, які не сплачують податок на виведений капітал визначаються за «методом звичайної ціни». Потім оподатковується різниця між звичайною та фактичною ціною.

5) проте оподаткування витрат на приватні цілі не передбачено (вилучення капіталу за рахунок витрат на приватні потреби). У нинішній системі також є проблеми з визначенням позаопераційних витрат.

Всі недоліки поточного податкового законодавства дають можливість зробити деякі інструкції щодо подальшого вдосконалення процедури оподаткування податком на прибуток підприємств:

- усунення відмінностей між бухгалтерським та податковим обліком;
- відхилення права платників з податку на прибуток підприємств на переміщення на наступні податкові періоди від'ємної в а г и об'єкта оподаткування;
- частка прибутку підприємств, що використовується на фінансування інвестиційно-інноваційних проектів звільняється від стягнення податку.

Для підтримки вітчизняної фінансової сфери актуальним є завдання вдосконалення податкового законодавства у напрямку знищення тіньових схем, якими користується бізнес та запобігання значним втратам бюджету. У цьому контексті нагальним є подальше розширення групи платників податків, які користуються електронною податковою звітністю.

Подальші дослідження в цій галузі економічних досліджень мають бути присвячені вивченню найкращого досвіду іноземних держав щодо корпоративного оподаткування для узгодження з національною практикою оподаткування прибутку підприємств.

ВИСНОВКИ

Вивчаючи економічну природу податку на прибуток, своєрідності становлення в Україні, історичні аспекти, його розбудову в країнах світу та нормативні значення, то можна зробити подальші висновки.

У процесі розвитку Україна пройшла кілька етапів, протягом якого повністю змінився механізм оподаткування. Податкова база, податкові ставки та механізм сплати змінилися повністю, але всі ці намагання покращення не змогли поліпшити фіскальну релевантність та регуляторну спроможність.

Вивчення історичних факторів податкового розвитку посприяло в започаткуванні нового поняття «прибуток», а саме те, що це фінансово-економічна категорія, що виражається в грошах і є результатом господарської діяльності (продаж товарів та/або послуг), яка виступає механізмом для підготовки та запровадження дієвих управлінських рішень. Аналіз розвитку податку на прибуток підприємств в європейських державах довів, що система оподаткування прибутку підприємств в Україні є недовершеною, саме тому впровадження досвіду інших країн посприє ефективному переходу до стійкої системи адміністрування податків.

Показником економічної активності та прибутковості корпоративного сектору економіки виступає податок на прибуток підприємств. Даний податок показує загальну економічну ситуацію. Державний бюджет України у загальних податкових надходженнях суттєво зменшив частку податку на прибуток підприємств орієнтовно на 9082,00 млн. грн. з об'єктивних підстав, таких як політична та економічна криза, анексія Кримського півострова, проведення антитерористичної операції на сході країни, стрімке поширення COVID-19 та суб'єктивних причин, таких як: недовершеність податкового законодавства та механізмів стягнення податків, тенденція представників бізнесу до ухилення від сплати податків та намагань коригувати базу оподаткування як законним, так і незаконними способами.

На основі аналізу оподаткування податку на прибуток в Україні та досвіду зарубіжних країн щодо корпоративного податку можна сказати, що механізм стягнення податку на прибуток підприємств в нашій державі потребує поліпшення з цілю підвищення регулюючої ролі даного податку. Так як, в Україні податок на прибуток підприємств першочергово направлений на досягнення фіскальної повноти держбюджету. Зрозуміло, що національні компанії заінтересовані в мінімізації прибутків, щоб знизити податковий тягар або ідуть у тінь для ведення бізнесу, що сприяє розвитку кризи. Беручи це до уваги, впроваджуючи податкову реформу в Україні, слід мати на увазі, що податок на прибуток підприємств є не лише податковим інструментом, а й має суттєвий регуляторний вплив, що сприяє економічному зростанню.

Пересвідчилися, що фіскальна важливість податку на прибуток демонструє негативну тенденцію, що виражається у низькому податковому навантаженні на цей податок, а тому значення даного інструменту в контексті надходжень державного бюджету та перерозподілу ВВП невелике.

В ході виконання наукової роботи було визначено п'ять ключових проблем, вирішення яких значно зменшать ухилення від сплати податку на прибуток у майбутньому. Потреба в удосконаленні механізму збору та адміністрування податків сприятиме підвищенню податкової ефективності податку та його регуляторного впливу, також це сприятиме зниженню тіньових систем розрахунку фінансового результату та суми до оподаткування.

Реформа щодо податку на прибуток підприємств в Україні з метою довгострокової сталості державних фінансів та збільшення конкурентоспроможності економіки потребує юридично зафіксувати відповідні обмеження для усіх платників податку на прибуток та синхронного запровадження податкових пільг для бізнесу, щодо видатків у визначенні бази оподаткування. З цією метою пропонуємо не обкладати податком на прибуток підприємства, які дозволяють частину прибутку спрямовувати на інвестиції,

інновації, удосконалення корпоративної структури та матеріальне забезпечення працівників. Держава має виступати стимулом для національних виробників.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Davis, William R. Piecemeal Financial Products Tax Reform Considered Unlikely. *Tax Notes* 142 (3): 271-72. 2014.
2. Dennis, Robert, et al. «Macroeconomic Analysis of a 10 Percent Cut in Income Tax Rates.» Technical Paper Series. Washington, : Congressional Budget Office. 2016
3. Diamond, John W., Alan D. Viard. Welfare and Macroeconomic Effects of Deficit-Financed Tax Cuts: Lessons from CGE Models. *Tax Policy Lessons from the 2000s*: 145-193. Washington: The AEI Press. 2017
4. Developing countries would benefit from improved tax collection. What can help. URL: <https://theconversation.com/developing-countries-would-benefit-from-improved-tax-collection-what-can-help-113126>
5. Huang, Chye-Ching, Nathaniel Frenzt. “What Really is the Evidence on Taxes and Growth. Washington, D.C: Center on Budget and Policy Priorities. 2014.
6. Martin Sullivan, *Corporate Tax Reform: Taxing Profits in the 21st Century*. New York : Apress. 2017
7. Mertens, K. and M. O. Ravn The dynamic effects of personal and corporate income tax changes in the united states. *The American Economic Review* 103 (4), 1212ñ1247. 2016
8. IBSER (2016), «Моніторинг бюджету: аналіз виконання бюджету у 2016 році». URL: <http://www.ibser.org.ua/publications/monitoringcategories/shchomisyachnyy>
9. Turley G. *Transition, taxation and the state, development and transition series*. Adlershot, UK: Ashgate, 2006. 156 p. URL: www.books.google.com.
10. Vysochyna A. Katorska I. «Fiscal effectiveness of corporate income tax: theoretical and empirical aspects» URL: <https://opu.ua/0716670?fbclid=IwAR3cT1KUT5mqdzM6oXTCNwUISoBN1Xu9Ib1HVttLE80IU1p2xwHqYt6EAOY>

11. Аудит оподаткування підприємств : навч. посіб. / О. А. Петрик, Г. М. Давидов, О. Ю. Редько та ін. ; за заг. ред. О. А. Петрик ; передм. Т. І. Єфименко. Київ : ДННУ «Акад. фін. Управління», 2012. 352 с.
12. Безверхий К. Облік та звітність розрахунків податку на прибуток в умовах законодавчих змін / К. Безверхий, С. Ковач // Бухгалтерський облік та аудит. - 2015. - № 4. - С. 34-43
13. Все починалось з десятини: пер. с нем.общ. ред. і вступ. ст. Б. Е. Ланина. - М. : Прогресс, 1992. - 408 с.
14. Гаєвська Л. М., Марченко О. І. (2017), «Аналіз стимулюючого впливу податку на прибуток на інноваційну діяльність», Регіональна економіка та управління, вип. 4 (17), с. 70–74
15. Девіс, Вільям Р. Поступова реформа податкових фінансових продуктів вважається малоімовірною. Податкові примітки 142 (3): 271-72. 2018 рік.
16. Державна служба статистики України. URL: <http://www.ukrstat.gov.ua/>
17. Державна фіскальна служба України. URL: <http://sfs.gov.ua/diyalnist-/pokaznikiroboti/nahodjennya-podatktiv-i-zboriv-ovovyaz/nahodjennya-podatktiv-i-zboriv/>
18. Звіти про виконання бюджету Кабінету Міністрів. URL: http://www.budget.rada.gov.ua/kombudjudjet/control/uk/публікація/стаття?Art_id=46416&cat_id=44731&search_param
19. Колчугин С. В. Экономическая сущность налога на прибыль // Международный бухгалтерский учет. 2016. № 22. С. 14–26
20. Копчинська К.О. ЕТАПИ РЕФОРМУВАННЯ ПОДАТКУ ДОДАТКУ ПІДПРИЄМСТВ В УКРАЇНІ. Науковий вісник Херсонського державного університету. 2015. URL: http://www.ej.kherson.ua/journal/economic_14/115.pdf.
21. Куликов Н. И. Куликова М. А., Назарчук Н. П. Налоги и налогообложение: учеб. пос. Тамбов: Изд-во ФГБОУ ВПО «ТГТУ», 2013.

22. Кучер С. В. Бухгалтерський облік і внутрішній контроль операцій з нарахування та сплати податку на прибуток. Автореф. дис. к. е. н. за спец. 08.00.09 – бухгалтерський облік, аналіз та аудит (за видами економічної діяльності). Житомир, 2012. 22 с.
23. Ланина Б.Е. «Все починалось з десятини: пер. с нем. общ. ред. і вступ. ст. Б. Е. Ланина. - М. : Про гресс, 1992. - 408 с.
24. Малініна, Н.М. (2018), «Система критеріїв ефективності оцінки оподаткування у сільському господарстві». URL: <http://ir.lib.vntu.edu.ua/handle/123456789/7811> (Дата доступу: 14 лютого 2017 р.)).
25. Міжнародний стандарт бухгалтерського обліку 12 (МСБО 12). Міністерство фінансів України: веб-сайт. URL: <http://www.minfin.gov.ua/file/link/320288/file/IAS%2012.pdf>
26. Озерчук О. В. Фіскальна ефективність непрямих податків / О. В. Озерчук // Наукові праці ПДФО. - 2014. - № 2 (67). - С. 59-70.
27. Офіційний сайт Державної казначейської служби України. URL: <http://www.treasury.gov.ua/main/uk/index>
28. Офіційний сайт Міністерства фінансів України. URL: <https://www.minfin.gov.ua/>
29. Пансков В. Г. Налоги и налогообложение в Российской Федерации. М.: ЮНИТИ, 2014. 256 с.31
30. Пислиця А.В. Фіскальна ефективність акцизів: система показників, фактори впливу / А. В. Пислиця // Актуальні проблеми економічного розвитку регіону: [науковий збірник]. - 2008. - Т. 4. - С. 101-111.
31. Податковий кодекс України від 02.12.2010 р. № 2755-VI. URL: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/2755-17>
32. Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 16 «Витрати» від 31.12.1999 № 318. Міністерство фінансів України. URL: www.minfin.gov.ua.

33. Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 17 «Податок на прибуток», затверджене. Наказом Міністерства фінансів України від 28.12.2000 р. № 353, зареєстрований. в Міністерстві юстиції України 20 січня 2001 р. за № 47/5238 із змінами та доповненнями. Законодавство України. URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/z0047-01>.

34. Про затвердження форми Податкової декларації з податку на прибуток підприємств. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1415-15>.

35. Семенов А.Г. Аналіз та вдосконалення оплати праці / А.Г. Семенов, А.І. Шарко // Держава та регіони. – 2010. – № 6. – С. 232–238.

36. Серкіна М. С. Податок на прибуток підприємств: його роль для держави та платників податку. URL: http://www.vtei.com.ua/konfa/27_03/4/21.pdf

37. Скоулз, М., Вольфсон, М., Еріксон, М., Хенлон, М., Мейдью, Е. та Шевлін, Т. Податки та бізнес-стратегія: підхід до планування. Нью-Джерсі: Прентис Холл, Верхня Седл-Рівер, 2015. 528 с.

38. Шорохова Ю.С. Історія виникнення податку на прибуток підприємств на теренах України / Ю.С. Шорохова // Проблеми законності. – 2015. - Вип. 128. - С. 112-118.

39. Спенсер Т. Безкоштовне підприємство: прибуток, ризик, конкуренція та продуктивність. URL: <https://study.com/academy/lesson/free-enterprise-profit-risk-competition-productivity.html>.

40. Хомутенко, В. П. та Хомутенко, А. В. (2017), «Фрагментарний аналіз механізму дії регуляторної функції підприємств з податку на прибуток в Україні», Європейська каса економіки та управління, вип. 1, с. 5—17.

41. Чирва А.А. Облік податку на прибуток: проблеми та рішення. Бухгалтерський облік та фінанси. № 4 (66) '2014. 2014. URL-адреса: <http://masters.donntu.org/2017/ief/shamrin/library/Chirva.pdf>.

42. Чуй І. Р. Фіскальна ефективність податкових систем розвинених країн / І.Р.Чуй // Соціально-економічні проблеми сучасного періоду України.– 2015. – Вип. 1. – С. 106-110.

43. Шумський Р. В. Зарубіжний досвід побудови системи прибуткового оподаткування юридичних осіб [Електронний ресурс] / Р. В. Шумський // Вінницький торговельно-економічний ін-т КНТЕУ. URL: http://www.rusnauka.com/20_PNR_2011/Economics/3_90576.doc.htm

ДОДАТКИ
ДОДАТОК А

SUMMARY

Kulynych S.V. "Current state and prospects of corporate income tax in Ukraine" – Masters-level Qualification Thesis. Sumy State University, Sumy, 2021

The paper investigates the theoretical and practical aspects of the functioning of corporate income tax. The purpose of the qualifying master's thesis is to study the theoretical and practical features of the formation and taxation of income tax and the development of practical recommendations based on current regulatory issues. The main problems and prospects of the modern system of income tax are identified, to suggest ways to improve in Ukraine. The obtained results can be used to further improve the income tax system. Key words: corporate income tax, tax burden, fiscal efficiency, tax revenues, inflation, tax code.

АНОТАЦІЯ

Кулинич С.В. «Сучасний стан та перспективи оподаткування податком на прибуток підприємств в Україні» - Кваліфікаційна магістерська робота. Сумський державний університет, Суми, 2021р.

У роботі досліджено теоретичні та практичні аспекти функціонування податку на прибуток підприємств. Мета кваліфікаційної магістерської роботи полягає у дослідженні теоретичних та практичних особливостей формування та оподаткування податку на прибуток та розробка практичних рекомендацій на основі актуальних нормативних проблем. Визначено основні проблеми та перспективи сучасної системи оподаткування податку на прибуток, запропонувати шляхи удосконалення в Україні. Отриманні результати можуть бути використані для подальшого вдосконалення системи оподаткування податку на прибуток. Ключові слова: податок на прибуток підприємств, податкове навантаження, фіскальна ефективність, податкові надходження, інфляція, податковий кодекс.

ДОДАТОК Б

Таблиця Б.1 – Тракткування сутності податків різними вченими

Автор	Визначення
В. Л. Андрущенко	Демократичні за процедурою встановлення, але примусові за формою стягнення платежі індивідів і корпорацій, призначені для трансферу фінансових ресурсів із приватного сектора в державний з метою фінансування суспільних, загальнонаціональних, урядових потреб способом, альтернативним емісії та позикам
В. В. Буряковський	Встановлені вищим органом законодавчої влади обов'язкові платежі, що їх сплачують фізичні та юридичні особи в бюджет у розмірах і в терміни, передбачені законом
М. Є. Заяц	Обов'язкові платежі юридичних і фізичних осіб в бюджет, які встановлює та примусово стягує держава у формі перерозподілу частини суспільного продукту
Ю. Б. Іванов	Обов'язкові платежі, які законодавчо встановлює держава, сплачують юридичні та фізичні особи у процесі розподілу та перерозподілу частини вартості ВВП й акумулюють у централізованих грошових фондах для фінансового забезпечення виконання державою функцій
Л. Л. Ігоніна	Обов'язковий та індивідуальний платіж, який стягують з організацій і фізичних осіб у формі відчуження грошових засобів з метою фінансового забезпечення діяльності держави та муніципальних утворень
М. П. Леоненко	Обов'язкові внески платників до бюджету та позабюджетних фондів, розміри і терміни сплати яких регламентує податкове законодавство
В. М. Пушкарьова	Обов'язкові, безвідплатні та безповоротні платежі суб'єктів господарювання та населення органам державного управління
С. М. Рукіна	Обов'язковий, індивідуальний і безвідплатний платіж до державного або місцевого бюджетів, який справляють у законодавчо встановленому порядку з юридичних та фізичних осіб
А. В. Бризгалін	Пряме вилучення державою певної частини валового суспільного продукту на свою користь для формування централізованих фінансових ресурсів (бюджету).
Н. Н. Демчук	Специфічна форма економічних відносин держави з суб'єктами господарювання, різними групами населення й фактично кожним членом суспільства.
П. В. Мельник	Не цільовий, безоплатний (нееквівалентний), неповоротний обов'язковий платіж державі.
С. М. Онисько	Обов'язковий платіж, який стягується до бюджетів усіх рівнів з фізичних та юридичних осіб у безспірному порядку.
Н. І. Хімичева	Обов'язкові і за юридичною формою індивідуально безоплатні платежі юридичних і фізичних осіб, встановлені органами державної влади для зарахування в державну бюджетну систему (або у певних випадках – позабюджетні цільові фонди) з визначенням їх розмірів і строків сплати.

ДОДАТОК В

Таблиця В.1 - Коригування сум фінансового результату до оподаткування при оподаткуванні податком на прибуток підприємств

Фінансовий результат до оподаткування збільшується	Фінансовий результат до оподаткування зменшується
Різниця, які виникають при нарахуванні амортизації необоротних активів (ст.138 ПКУ)	
на суму нарахованої амортизації основних засобів або нематеріальних активів відповідно до національних П(с)БО або МСФЗ;	на суму розрахованої амортизації основних засобів або нематеріальних активів відповідно до пункту 138.3 ст. 138 ПКУ;
на суму залишкової вартості окремого об'єкта основних засобів або нематеріальних активів, визначеної відповідно до П(с)БО, у разі ліквідації або продажу такого об'єкта.	на суму залишкової вартості окремого об'єкта основних засобів або нематеріальних активів, визначеної з урахуванням положень ст. 138 ПКУ, у разі ліквідації або продажу такого об'єкта;
на суму уцінки та втрат від зменшення корисності основних засобів або нематеріальних активів, включених до витрат звітного періоду відповідно до національних П(с)БО або МСФЗ	на суму дооцінки основних засобів або нематеріальних активів у межах попередньо віднесених до витрат уцінки відповідно до національних П(с)БО або МСФЗ;
на суму залишкової вартості окремого об'єкта невиробничих основних засобів або невиробничих нематеріальних активів ¹ , визначеної відповідно до національних П(с)БО або МСФЗ, у разі ліквідації або продажу такого об'єкта.	на суму вигід від відновлення корисності основних засобів або нематеріальних активів у межах попередньо віднесених до витрат втрат від зменшення корисності основних засобів або нематеріальних активів відповідно до національних П(с)БО або МСФЗ.
на суму витрат на ремонт, реконструкцію, модернізацію або інші поліпшення невиробничих основних засобів чи невиробничих нематеріальних активів, віднесених до витрат відповідно до П(с)БО або МСФЗ.	на суму первісної вартості придбання або виготовлення окремого об'єкта невиробничих основних засобів або невиробничих нематеріальних активів та витрат на їх ремонт, реконструкцію, модернізацію або інші поліпшення, у тому числі віднесених до витрат відповідно до національних П(с)БО або МСФЗ, у разі продажу такого об'єкта невиробничих основних засобів або нематеріальних активів, але не більше суми доходу (виручки), отриманої від такого продажу.
Різниця, що виникають при формуванні резервів (забезпечень) (ст. 139 ПКУ)	
на суму витрат на створення забезпечень (резервів) для відшкодування наступних (майбутніх) витрат (крім забезпечення (резерву) витрат на оплату відпусток працівникам, інших виплат, пов'язаних з оплатою праці, та витрат на сплату єдиного соціального внеску, що нараховується на такі виплати) відповідно до національних П(с)БО або МСФЗ.	на суму використання створених забезпечень (резервів) витрат (крім забезпечення (резерву) витрат на оплату відпусток працівникам, інших виплат, пов'язаних з оплатою праці, та витрат на сплату єдиного соціального внеску, що нараховується на такі виплати), сформованого відповідно до національних П(с)БО або МСФЗ;

	на суму коригування (зменшення) забезпечень (резервів) для відшкодування наступних (майбутніх) витрат (крім забезпечення (резерву) на відпустки працівникам, інших виплат, пов'язаних з оплатою праці, та витрат на сплату єдиного соціального внеску, що нараховується на такі виплати), на яку збільшився фінансовий
--	--

¹ «невиробничі основні засоби», «невиробничі нематеріальні активи» означають відповідно основні засоби, нематеріальні активи, не призначені для використання в господарській діяльності платника податку.

	результат до оподаткування відповідно до національних П(с)БО або МСФЗ.
Резерв сумнівних боргів	
на суму витрат на формування резерву сумнівних боргів відповідно до національних П(с)БО або МСФЗ;	на суму коригування (зменшення) резерву сумнівних боргів, на яку збільшився фінансовий результат до оподаткування відповідно до національних П(с)БО або МСФЗ.
на суму витрат від списання дебіторської заборгованості понад суму резерву сумнівних боргів.	на суму списаної дебіторської заборгованості (у тому числі за рахунок створеного резерву сумнівних боргів), яка відповідає ознакам безнадійної заборгованості (п. 14.1.11 ПКУ)
Різниця, які виникають при здійсненні фінансових операцій (ст. 140 ПКУ)	
Для платника податку, у якого сума <i>боргових зобов'язань</i> ² , що виникли <i>за операціями з пов'язаними особами-нерезидентами</i> ³ , <i>перевищує суму власного капіталу більш ніж в 3,5 рази</i> (для фінансових установ та компаній, що займаються виключно лізинговою діяльністю, - більш ніж в 10 разів), фінансовий результат до оподаткування збільшується на суму перевищення нарахованих у бухгалтерському обліку процентів за кредитами, позиками та іншими борговими зобов'язаннями, що виникли за операціями з пов'язаними особами - нерезидентами, над 50 відсотками суми фінансового результату до оподаткування, фінансових витрат та суми амортизаційних відрахувань за даними фінансової звітності звітного податкового періоду, в якому здійснюється нарахування таких процентів. $\frac{> 3,5}{2} (БЗ_0 + БЗ_1) \quad \frac{ВК_0 + ВК_1}{2} \rightarrow$ $K = П - 0,5(ФР + ФВ + А)$	на суму нарахованих доходів від участі в капіталі інших платників податку на прибуток підприємств, платників єдиного податку та на суму нарахованих доходів у вигляді дивідендів, що підлягають виплаті на його користь від інших платників цього податку (крім інститутів спільного інвестування та платників, прибуток яких звільняється від оподаткування відповідно до положень ПКУ, у розмірі прибутку, звільненого від оподаткування)
на суму перевищення ціни, визначеної за принципом «втягнутої руки», над договірною (контрактною) вартістю ⁴ реалізованих товарів (робіт, послуг) при здійсненні контрольованих операцій	на суму від'ємного значення об'єкта оподаткування минулих податкових (звітних) років

на суму втрат від інвестицій в асоційовані, дочірні та спільні підприємства, розрахованих за методом участі в капіталі або методом пропорційної консолідації;	
на суму 30 відсотків вартості товарів, у тому числі необоротних активів, робіт та послуг, придбаних у: 1) неприбуткових організацій (крім випадків, коли сума вартості придбання сукупно	

² Зобов'язання за будь-якими кредитами, позиками, депозитами, операціями РЕПО, зобов'язання за договорами фінансового лізингу та іншими запозиченнями незалежно від їх юридичного оформлення

³ Сума боргових зобов'язань, що виникли за операціями з пов'язаними особами - нерезидентами, та власного капіталу для цілей цього пункту визначається як середнє арифметичне значень боргових зобов'язань та власного капіталу на початок та кінець звітного податкового періоду з урахуванням процентів.

⁴ Вартістю, за якою відповідна операція повинна відобразитися при формуванні фінансового результату до оподаткування згідно з правилами бухгалтерського обліку.

протягом звітного (податкового) року не перевищує 25 розмірів мінімальної заробітної плати, встановленої законом на 1 січня звітного (податкового) року, та крім бюджетних установ); 2) нерезидентів, зареєстрованих у державах, операції з резидентами яких підпадають під перелік контрольованих згідно ПКУ.	
на суму витрат по нарахуванню роялті (крім операцій, визнаних контрольованими ПКУ) на користь нерезидента, що перевищує суму доходів від роялті, збільшену на 4 відсотки чистого доходу від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг) за даними фінансової звітності за рік, що передує звітному (крім суб'єктів господарювання, які провадять діяльність у сфері телебачення і радіомовлення), а для банків - в обсязі, що перевищує <u>4 відсотки доходу від операційної діяльності</u> (за вирахуванням податку на додану вартість) за рік, що передує звітному.	

<p>на суму витрат по нарахуванню роялті у повному обсязі, якщо роялті нараховані на користь: 1) нерезидента, який не є бенефіціарним (фактичним) отримувачем (власником) роялті, за виключенням випадків, коли бенефіціар (фактичний власник) надав право отримувати роялті іншим особам; 2) нерезидента щодо об'єктів, права інтелектуальної власності щодо яких вперше виникли у резидента України; 3) нерезидента, який не підлягає оподаткуванню у відношенні роялті в державі, резидентом якої він є; 4) особи, яка сплачує податок у складі інших податків; 5) юридичної особи, яка відповідно ПКУ звільнена від сплати цього податку чи сплачує цей податок за іншою, ніж базова, ставкою.</p>	
<p>на суму відсотків та дооцінки, врахованих у фінансовому результаті до оподаткування у поточному податковому (звітному) періоді на інструменти власного капіталу, перекласифіковані у фінансові зобов'язання відповідно до національних П(с)БО або МСФЗ.</p>	<p>на суму уцінки, врахованої у фінансовому результаті до оподаткування у поточному податковому (звітному) періоді на інструменти власного капіталу, перекласифіковані у фінансові зобов'язання відповідно до національних П(с)БО або МСФЗ.</p>
<p>на суму коштів або вартості товарів, виконаних робіт, наданих послуг, безоплатно перерахованих (переданих) протягом звітнього (податкового) року неприбутковим організаціям, внесеним до Реєстру неприбуткових установ та організацій на дату такого перерахування коштів, передачі товарів, робіт, послуг у розмірі, що перевищує 4 відсотки оподаткованого прибутку попереднього звітнього року.</p>	
<p>на суму перерахованої безповоротної фінансової допомоги (безоплатно наданих</p>	
<p>товарів, робіт, послуг) особам, що не є платниками податку (крім фізичних осіб), та платникам податку, які оподатковуються за ставкою 0 %⁵</p>	
<p>на суму повної або часткової компенсації один раз на календарний рік вартості путівок на відпочинок, оздоровлення та лікування на території України платника податку та/або його дітей віком до 18 років роботодавцем, який є платником податку на прибуток, якщо така компенсація не включається до загального місячного (річного) оподаткованого доходу фізичної особи – платника податку на доходи фізичних осіб</p>	

на суму витрат від визнаних штрафів, пені, неустойок, нарахованих відповідно до цивільного законодавства та цивільно-правових договорів на користь осіб, що не є платниками податку (крім фізичних осіб), та на користь платників податку, які оподатковуються за ставкою 0 %.	
на суму доходу, отриманого як оплата за товари (роботи, послуги), відвантажені (надані) під час перебування на спрощеній системі оподаткування ⁶ .	
на суму витрат, понесених платником податку у поточному звітному періоді за рахунок раніше отриманих субсидій для повернення частини кваліфікованих витрат відповідно до Закону України «Про державну підтримку кінематографії в Україні», але не більше суми такої субсидії, здійснених при виробництві (створенні) фільму та включених до складу витрат поточного звітного періоду відповідно до національних П(с)БО або МСФЗ.	на суму субсидій, отриманих платником податку – суб'єктом кінематографії України для повернення частини кваліфікованих витрат відповідно до Закону України «Про державну підтримку кінематографії в Україні», здійснених при виробництві (створенні) фільму та включених до складу доходів звітного періоду відповідно до національних П(с)БО або МСФЗ.
на суму коштів або вартості товарів, виконаних робіт, наданих послуг, безоплатно перерахованих (переданих) протягом звітного	

⁵ На період до 31 грудня 2021 року застосовується ставка **нуль відсотків** для платників податку на прибуток, у яких річний дохід, визначений за правилами бухгалтерського обліку за останній річний звітний період, не перевищує **трьох мільйонів гривень** та розмір нарахованої за кожний місяць звітного періоду заробітної плати (доходу) кожному з працівників, які перебувають з платником податку у трудових відносинах, є **не меншим як дві мінімальні заробітні плати**, та які відповідають одному із таких критеріїв:

- a) утворені в установленому законом порядку після 1 січня 2017 року;
  - b) діючі, у яких протягом трьох послідовних попередніх років (або протягом усіх попередніх періодів, якщо з моменту їх утворення пройшло менше трьох років) щорічний обсяг доходів задекларовано в сумі, що не перевищує трьох мільйонів гривень, та у яких середньооблікова кількість працівників протягом цього періоду становила від п'яти до 20 осіб;
  - c) які були зареєстровані платниками єдиного податку в установленому законодавством порядку в період до 1 січня 2017 року та у яких за останній календарний рік обсяг виручки від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг) становив до трьох мільйонів гривень та середньооблікова кількість працівників становила від п'яти до 50 осіб.

⁶ Положення цього підпункту не поширюються на платників податків, які були платниками єдиного податку четвертої групи.

(податкового) року суб'єктам сфери фізичної культури і спорту ⁷ , що перевищує 8 відсотків оподаткованого прибутку попереднього звітного року.	
Різниця щодо операцій з продажу або іншого відчуження цінних паперів (ст. 141.2 ПКУ)⁸	
на суму від'ємного фінансового результату від продажу або іншого відчуження цінних паперів, відображеного у складі фінансового результату до оподаткування податкового (звітного) періоду відповідно до національних П(с)БО та МСФЗ;	на суму позитивного фінансового результату від продажу або іншого відчуження цінних паперів, відображеного у складі фінансового результату до оподаткування податкового (звітного) періоду відповідно до національних П(с)БО та МСФЗ;

<p>на суму від'ємного загального результату переоцінки цінних паперів (загальна сума уцінок цінних паперів перевищує загальну суму їх дооцінок за податковий (звітний) період) (крім державних цінних паперів або облігацій місцевих позик), відображеного у складі фінансового результату до оподаткування податкового (звітного) періоду відповідно до національних П(с)БО та МСФЗ.</p>	
---	--